

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
ННІ природокористування та гуманітарних наук
Кафедра філософії і суспільних наук

РОБОЧА ПРОГРАМА
Релігієзнавство (ОК12)

ЗАТВЕРДЖУЮ

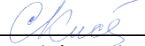
Завідувач кафедри

(підпис)

Шакун Н. В.
(прізвище та ініціали)

«01» вересня 2025 р.

Розробник (-и): Киселиця Світлана Володимирівна, к. філос. н., доцент
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Робочу програму навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри філософії і суспільних наук
(назва кафедри)

Протокол № 8 від « 01 » вересня 2025 р.

Узгоджено з гарантом освітньої програми:

(підпис)

Шакун Н.В.
(прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація про дисципліну.

Тип дисципліни	Обов'язкова
Мова викладання	українська
Рік навчання та семестр	1 рік навчання, 1 семестр ОПП «Аналітика суспільно-політичних процесів»
Викладач (-і)	Киселиця Світлана Володимирівна , к. філос. н., доцент кафедри філософії і суспільних наук
Профайл викладача (-ів)	https://dfss.stu.cn.ua/kafedra/komanda/komanda-kyselychya/
Контакти викладача	kvim37@stu.cn.ua

2. Анотація курсу. Навчальна дисципліна «Релігієзнавство» є важливою галуззю знань, що вивчає духовну культуру людства. Її вивчення надає можливість здобувачам вищої освіти (ЗВО) ознайомитись зі складними цивілізаційними процесами, які відбуваються в сучасному культурно-антропологічному просторі України та світу. Об'єкт навчальної дисципліни – релігія. Предметом навчальної дисципліни є методологічне підґрунтя філософського аналізу релігійних процесів в Україні та світі.

Релігійне життя, незважаючи на свою автономність, є тісно пов'язаним із глобальними змінами, яких зазнає людство з другої половини ХХ ст. в усіх сферах життєдіяльності – економічній, політичній, науковій, морально-етичній і таке інше. Активні соціальні трансформації останніх десятиліть не останньою чергою залежать від зсувів суто духовного виміру, зокрема, секуляризації, десекуляризації, уніфікації, плюралізації, фундаменталізації, глобалізації, приватизації, популяризації, атеїзації, клерикалізації, політизації, деполітизації тощо.

Розуміння сутності цих процесів, опанування знаннями, які мають цілокупно характеризувати сучасний стан і тенденції розвитку релігійного світу, надають можливість вчасно зорієнтуватися в плинні подій, визначити основні напрямки їх розгортання, бачити роль тих чи інших релігійних віровчень та їх лідерів, так званих духовних наставників, у суспільному поступі людства.

3. Мета та завдання курсу. Основна мета навчальної дисципліни – сформувати у здобувачів вищої освіти системні знання про релігію, її специфіку, основні етапи і форми поширення, збагнути її роль в духовному житті людства та історії українського народу. Супутні цілі дисципліни – ознайомити з основними релігійними процесами сучасності та минушини, розвинути у ЗВО здатність слідувати принципам свободи совісті, гарантованого в демократичних співтовариствах, толерантно ставитись до вибору віросповідань інших, привити навички критичного аналізу релігійних вчень, творчого осягнення феномена релігії в контексті соціокультурних та суспільно-політичних перетворень.

Задля досягнення мети необхідно виконати низку завдань: засвоїти зміст світових релігій, сформувати науковий погляд на розмаїті віровчення в сучасному світі, навчитися збалансовано оцінювати діяльність різних релігійних течій, рухів, організацій. Знайомлячись з християнськими, ісламськими та буддистськими й такими іншими стратегіями розвитку, розширювати своє уявлення про спільне і відмінне між релігіями у їхньому розумінні свого місця і ролі в світових процесах, про форми комунікацій між релігіями, про світові міжрелігійні рухи, про діалог їх лідерів. Особливий акцент робиться на досвіді України у міжконфесійному спілкуванні, що стане добрим теоретичним підґрунтям формування власної культури діалогу як з представниками інших релігій, так і розмаїтими громадянськими організаціями та об'єднаннями. кореляція теоретичних знань із власним досвідом; імплементація гуманістичних настанов у професійну діяльність аналітика/аналітикині суспільно-політичних процесів та світоглядну позицію суб'єкта доцільної діяльності.

Під час вивчення дисципліни ЗВО має набути або розширити загальні (ЗК) та спеціальні (СК) компетентності, передбачені освітньою програмою:

ЗК3. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК12. Здатність діяти на підставі етичних міркувань (мотивів).

ЗК14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

СК2. Здатність виокремлювати специфіку філософського знання та змістові відмінності філософії від інших форм мислення.

СК10. Здатність аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальнонаукової проблематики.

СК15. Здатність використовувати в професійній діяльності філософське знання для визначення стратегій і якісних характеристик перетворень в соціумі та політикумі.

4. Результати навчання.

Здобувач має досягти або вдосконалити програмні результати навчання (ПРН) передбачені освітньою програмою:

ПРН1. Розуміти сенс філософії, її місце в системі культури.

ПРН4. Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальногуманітарної проблематики.

ПРН16. Вміти застосовувати загальногуманітарні та філософські знання в різних сферах життєдіяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни ЗВО повинен **знати**:

- основні ознаки релігії як способу духовно-практичного освоєння світу; історію становлення світових та регіональних релігій;

- базові категорії наукового осмислення релігії, предмет і функції основних релігієзнавчих дисциплін;

- актуальні проблеми релігійного життя, зокрема причинно-наслідкові зв'язки у контексті соціально значущих подій;

- зміст найважливіших релігійних концепцій; усвідомлювати складність релігійних процесів, їх залежність/незалежність від політичних, державних, суспільних інтересів в кожній конкретній ситуації.

ЗВО повинен **вміти**:

- толерантно поводитись у людській спільноті, дотримуючись гуманітарного права; застосовувати набуті знання в різних сферах соціального життя людини;

- ідентифікувати, розрізняти та визначати розмаїті релігійні традиції; комунікувати та вести професійну діяльність на засадах мультикультурності;

- добирати необхідну інформацію з різноманітних джерел та проводити філософський аналіз духовних процесів; прогнозувати наслідки соціально зорієнтованих дій вірян та священників;

- здійснювати різнопланові види дослідницької роботи (анотації, реферати, бібліографії) за тематикою дисципліни, аналізувати першоджерела з гуманітарної проблематики, належним чином представляти результати проведених досліджень віровчень і конкретних ситуацій у релігійному житті суспільства

5. Пререквізити. Передумовою для вивчення дисципліни є базові знання зі шкільного курсу Історія України, Всесвітня історія.

6. Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	20
Семінарські заняття	20
Самостійна робота	80
Всього кредитів – <i>вказати кількість кредитів</i>	4 (120 годин)

Форма проведення занять – лекційні, семінарські (практичні), самостійна робота – з використанням системи дистанційного навчання Moodle, літератури, відеоматеріалів.

7. Тематика курсу.

Змістовий модуль 1. Предмет курсу «Релігієзнавство»

Тема 1 Релігія як суспільне явище та складова духовної культури

Релігієзнавство – галузь гуманітарного наукового знання. Релігієзнавство – система знань про релігію, її історію, зміст, структуру і функції у духовному житті людей. Особливості релігієзнавства як навчальної дисципліни. Теоретичне й історичне релігієзнавство. Релігія як об'єкт релігієзнавчих досліджень. Предмет і структура релігієзнавства. Релігієзнавство і теологія. Зв'язок релігієзнавства як галузі знання з філософії, соціології, антропології, психології, лінгвістики, загальної історії, етнології, археології, палеонтології. Понятійний апарат релігієзнавства. Методи дослідження в релігієзнавстві. Основні релігієзнавчі концепції та їх загальна характеристика.

Тема 2 Релігія як суспільно-культурне явище

Сутність і походження релігії. Основні теорії походження релігії: теологічні та наукові. Історичний характер релігії. Ознаки релігійної віри. Основні релігієзнавчі концепції та їх загальна характеристика. Уявлення про природне та надприродне. Поняття Бога. Аналіз богословських доведень буття Бога. Зародження наукових знань про релігію. Витоки релігієзнавства. Розуміння релігії давніми філософами: Платоном, Демокрітом, Епікуром, Лукрецієм Каром, Евгемером та ін. Французькі матеріалісти XVIII ст. про релігію. Німецькі філософи Ф.Шлейєрмахер, Г.Гегель, Л.Феєрбах. Українські мислителі Г.Сковорода, П.Могила та ін. Перші праці з історії релігії (XVIII ст.). Англійський історик-етнограф Е.Тейлор – основоположник релігієзнавства як окремої галузі наукових знань. Формування соціології релігії (середина XIX ст.) М.Вебером, Е.Дюркгеймом та Г.Зіммелем. Марксистська концепція релігієзнавства. Внесок у становлення і розвиток психології релігії В.Вундта, Г.Лебона, В.Джеймса та ін. (кінець XIX – поч. XX ст.). Сучасне релігієзнавство як галузь гуманітарного знання. Структура релігії. Класифікація релігій. Місце релігії у суспільстві. Функції релігії. Головна соціальна функція релігії – компенсаційна. Світоглядна функція. Регулятивна функція. Функція інтегрування. Комунікативна функція. Терапевтична функція. Історична місія релігії – формування відчуття єдності людського роду, значущості неперехідних загальнолюдських моральних норм і цінностей.

Змістовий модуль 2. Ранні та етнонаціональні релігії

Тема 3 Первісні та ранні форми релігії

Походження та особливості первісних форм релігії. Проблема виникнення первісної релігії (час і форма появи). Поняття про міф і міфологію як специфічну форму сприйняття світу. Міфологія й космологія первісного суспільства. Еволюція первісної релігії. Основні форми первісних культів: магія, анімізм, тотемізм, фетишизм, аграрні культи, шаманізм. Визначення та сутність фетишизму. Фетишизм і сучасність. Анімізм – віра в надприродне існування душі і духів. Е. Тейлор і його праця «Первісна культура». Анімізм і культ предків. Анімізм в сучасних релігіях. Тотемізм як форма первісної релігії. Визначення тотемізму. Наріжний камінь тотемістичних вірувань – вірування в тотемних «першопредків». Тотемний культ. Табу. Тотемізм і сучасність. Шаманізм як вірування в надприродні здібності і можливості давніх служителів культів – шаманів.

Тема 4 Етнонаціональні та регіональні релігії

Аналіз інформації з різних джерел щодо змісту етнонаціональних та регіональних релігій. Історичне підґрунтя виникнення та існування ранніх національних релігій. Головні риси ранніх національних релігій. Національно-державні релігії в стародавніх Єгипті, Індії, Греції, Римі, Китаї, Персії та інших країнах. Зороастризм – давньоіранська релігія. Загальна характеристика пізніх національних релігій. Головні риси пізніх національних релігій. Індуїзм – сучасна національна релігія Індії. Ведична релігія в Індії та її специфіка. Брахманізм – прямий нащадок ведичної релігії. Вчення про карму. Своєрідна трійця індуїзму (тримурті) – Брахма, Вішну і Шива. Індуїзм сьогодні. Джайнізм. Сикхізм. Конфуціанство – національна релігія Китаю. Зародження і розвиток конфуціанства: шлях від філософсько-етичного вчення до релігії. Місце і роль Конфуція в конфуціанстві. Даосизм і його специфіка. Лао-цзи в

релігійній системі даосизму. Синтоїзм як національна релігія Японії. Літописи «Кодзікі» і «Ніхонсьокі» – джерела синто. Основи культової практики в синтоїзмі. Синтоїзм сьогодні. Історія іудаїзму та його священні книги. Тора і Талмуд. Віровчення іудаїзму, звичаї, традиції обряди та свята. Догматика і загальні риси іудаїзму. Нові напрями в іудаїзмі: хасидизм, реформований або сучасний іудаїзм, каббала. Іудаїзм і політика. Сіонізм. Антисемітизм.

Змістовий модуль 3. Світові релігії

Тема 5 Буддизм

Буддизм як найдавніша світова релігія. Компаративний аналіз буддистських течій. Передумови виникнення, історія розвитку і розповсюдження буддизму. Ідейні джерела буддизму. Життєвий шлях Сіддхартхи Гаутами. Моральна концепція буддизму: вчення про «чотири благородні істини». Восьмискладовий шлях спасіння. Нірвана як головна мета буття. Карма – закон залежного начала. Буддистський культ. Священні тексти буддизму: Трипітака (Віная-пітака, Сутта-пітака, Абхидхарма-пітака). Ритуали та обряди в буддизмі. Напрями буддизму: хінаяна («мала колісниця», «вузький шлях спасіння»), махаяна («велика колісниця», «широкий шлях спасіння»). Регіональний буддизм: чань-буддизм, дзен-буддизм, ламаїзм.

Тема 6 Християнство та християнські цінності в сучасному світі

Історичні передумови виникнення християнства. Християнське віровчення і культ. Ісус Христос: свідоцтва про життя. Ісус Христос: Людина і Бог. Ісус Христос: проповідь і вчення. Нагірна проповідь. Біблія – священна книга християн. Сутність і склад Біблії. Старий Заповіт. Новий Заповіт. Заснування християнської церкви. Апостоли. Життя церкви в перші три сторіччя. Період Вселенських Соборів. Символ Віри. Константинопольська православна церква, Александрійська православна церква, Антіохійська православна церква, Єрусалимська православна церква та інші. Хрест – священний знак християн. Еволюція християнства. Перший розкол у християнстві. Порівняльна характеристика православ'я та католицизму. Християнство на Сході. Історичний розвиток православ'я. Православне віровчення та культ. Сучасний стан православних церков. Вселенське православ'я. Католицизм. Головні віхи історії католицизму. Особливості католицького віровчення, догматики і обрядності. Інститут папства та організація католицької церкви. Другий розкол у християнстві. Виникнення протестантизму та його загальні риси. Ранні течії у протестантизмі: лютеранство, кальвінізм, англіканство. Пізні течії протестантизму: методисти, баптисти, квакери, адвентисти, п'ятидесятники, свідки Єгови, мормони.

Тема 7 Іслам як світова релігія

Виникнення та розповсюдження ісламу як світової релігії. Життя та вчення пророка Мухаммеда. Халіфат. Коран – священна книга мусульман. Сунна. Шаріат – комплекс юридичних норм, приписів та правил поведінки. Догматика ісламу. Віровчення ісламу, обряди та свята. «П'ять стовпів ісламу». Напрями ісламу: сунізм та шиїзм. Течії ісламу. Мусульманську релігійно-політичні рухи: ісламський фундаменталізм, ісламський екстремізм та ісламський тероризм.

Змістовий модуль 4. Сучасні нетрадиційні культу і неорелігії

Тема 8 Сучасні нетрадиційні культу і неорелігії

Поняття нетрадиційних релігій та їх класифікація. Причини появи нетрадиційних релігій, культів, містичних рухів, їх специфічні риси. Віровчення і культ основних течій нетрадиційних релігій. Неохристиянські рухи (мормони, «Новоапостольська Церква»). Неорієнталістські релігії («Товариство Свідомості Крішні»). Езотеричні об'єднання. Неоязичництво. Синтетичні неорелігії. Синкретичні релігії («Церква Єднання» Муна). Сайєнтологічні рухи («Трансцендентальна медитація»). Сатанізм.

Змістовий модуль 5. Релігії в Україні

Тема 9 Релігії в Україні: історичний контекст

Історія релігієзнавчої думки в Україні. Дохристиянські вірування на території України. Поширення християнства на території Київської Русі. Запровадження християнства в Київській Русі як державної релігії. Православна церква в умовах іноземної влади на українських землях (друга половина XIII – кінець XVI ст.). Православна церква в умовах іноземної влади на українських землях (друга половина XIII – кінець XVI ст.). Внутрішнє становище православної церкви у литовсько-польський період. Посилення наступу католицизму на українські землі. Берестейська унія 1596 р. Греко-католицька та православна церкви в Україні у XVII-XVIII ст. Православна церква на українських землях у XIX – на початку XX ст. Централізація, уніфікація, бюрократизація церковної системи. Ліквідація національних особливостей релігійно-церковного життя в Україні. Національне відродження в українському церковному житті на початку XX ст. Релігійно-церковні процеси в період Української революції 1917-1921 рр. Релігійно-церковне життя в Україні в умовах тоталітаризму (1920-ті-1980-ті роки). Тенденції церковно-релігійного життя в період незалежності України. Відродження релігійної мережі України.

Тема 10 Релігії в Україні: сучасний стан та відносини з державою

Тенденції церковно-релігійного життя в період незалежності України. Відродження релігійної мережі України. Формування правової бази у сфері свободи совісті та діяльності релігійних організацій. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації». Державно-конфесійні відносини. Міжконфесійні об'єднання. Міжконфесійні стосунки. Сучасна релігійна карта України. Українська Православна Церква Московського Патріархату. Діяльність УПЦ МП в контексті сучасних суспільно-політичних подій. Католицизм та протестантизм в період незалежності України. Українська греко-католицька церква. Іслам в період незалежності України. Іудаїзм в період незалежності України. Сучасний протестантизм в Україні. Відродження протестантизму в Україні. Релігійні організації баптистів. Релігійні організації євангельських християн. Релігійні організації християн віри євангельської. Релігійні організації адвентистів. Релігійні організації лютеран. Релігійні організації реформатів. Релігійні організації харизматичного типу. Інші релігійні організації протестантського походження (релігійні організації Свідків Єгови). Поширення нових релігійних організацій в Україні. Аналіз змісту віровчень нових релігійних організацій в контексті міжконфесійних та державно-конфесійних відносин в Україні.

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Релігія як суспільне явище та складова духовної культури	2
2.	Релігія як суспільно-культурне явище	2
3.	Первісні та ранні форми релігії	2
4.	Етнонаціональні та регіональні релігії	2
5.	Буддизм	2
6.	Християнство та християнські цінності в сучасному світі	2
7.	Іслам як світова релігія	2
8.	Сучасні нетрадиційні культи і неорелігії	2
9.	Релігії в Україні: історичний контекст	2
10.	Релігії в Україні: сучасний стан та відносини з державою	2
	Разом	20

Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Дослідження релігії як явища духовної культури і як форми суспільної свідомості	2
2.	Аналіз предмета, структури та функцій релігієзнавства	2
3.	Вивчення первісних та ранніх форми релігії; аналіз родоплемінних культів та архаїчних релігій	2
4.	Вивчення етнічних та регіональних релігій	2
5.	Дослідження буддизму як світової релігії	2
6.	Розкриття специфіки християнства та ролі християнських цінностей в сучасному світі	2
7.	Вивчення ісламу як світової релігії	2
8.	Аналіз сучасних нетрадиційних культів і неорелігій	2
9.	Дослідження історичного контексту релігії в Україні	2
10.	Аналіз стану та специфіки відносини релігії з державою в сучасній Україні	2
	Разом	20

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Релігія як суспільне явище та складова духовної культури	7
2	Релігія як суспільно-культурне явище	9
3	Первісні та ранні форми релігії	9
4	Етнонаціональні та регіональні релігії	9
5	Буддизм	7
6	Християнство та християнські цінності в сучасному світі	7
7	Іслам як світова релігія	7
8	Сучасні нетрадиційні культури і неорелігії	7
9	Релігії в Україні: історичний контекст	9
10	Релігії в Україні: сучасний стан та відносини з державою	9
	Разом	80

8. Система оцінювання та вимоги.

Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання знань ЗВО здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у національну шкалу (шкалу Університету) та шкалу ECTS, відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка»» https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/polozhennya-pro-potochne-ta-pidsumkove-oczinnyuvannya-znan-zdobuvachiv-vo.pdf. Система оцінювання знань з навчальної дисципліни включає поточний та семестровий контроль знань. ЗВО може набрати до 60% (60 балів) підсумкової оцінки за виконання протягом
--	---

	семестру всіх видів робіт і до 40% (40 балів) підсумкової оцінки на заліку, які сумуються в загальну оцінку за курс. Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із здобувачами вищої освіти під час лекцій, семінарських занять, усного та письмового опитувань здобувачів вищої освіти, оцінювання результатів неформальної освіти та виконання самостійної роботи. Семестровий контроль проводиться у формі диференційованого заліку відповідно до графіку навчального процесу згідно затвердженого розкладу. Підсумковий контроль здійснюється у формі бесіди за білетом, який складається з трьох питань: 1 та 2 теоретичні питання – до 14 балів кожне, 3 (прикладне) питання – до 12 балів. У 11-14 (12) балів оцінюється відповідь на питання, яка є повною, її зміст відповідає сутності поставленого питання, (допускаючи при цьому 1-2 незначні помилки). 7-10 балів – відповідь правильна, послідовна, логічна, але ЗВО допускає у викладі окремі незначні пропуски фактичного матеріалу; 4-6 балів ЗВО володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення; 1-3 бали ЗВО виявляє незнання більшої частини фактичного матеріалу; відповідь не розкриває поставлених запитань чи завдань; допускає грубі помилки; 0 балів – ставиться коли відповідь на питання є повністю неправильною. Оцінювання успішності ЗВО під час семестрового контролю вноситься у відомість успішності та навчальну картку здобувача вищої освіти в автоматизованій системі управління – АСУ «ВНЗ».
Семінарські (практичні) заняття	Усне опитування включає в себе опитування за будь-яким питанням, винесеним на семінарське заняття (за вибором викладача), відповідь на питання інших ЗВО, відповідь на питання для повторення (з тем, що було вивчено раніше). Максимальна кількість балів може бути виставлена ЗВО, підготовленим до відповідей на усі питання теми, включаючи питання винесені на самостійне опрацювання. За кожне виконане завдання здобувач вищої освіти отримує певну кількість балів з урахуванням максимальної кількості балів. Здобувач вищої освіти за роботу на семінарських заняттях змістовних модулів може отримати до 6 балів. Складові частини оцінки: відповідь на питання (виконання індивідуальних завдань) – до 6 балів; доповнення – до 5 балів; запитання – до 1 балу. Загальна максимальна кількість балів за семінарські заняття – 60. Оцінюючи відповідь ЗВО, викладач керується такими критеріями: 6 балів – повне, послідовне та обґрунтоване викладення матеріалу. Відповідь свідчить про глибоке розуміння питання та його зв'язок з іншими темами та питаннями. 4-5 балів – ЗВО дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач відповідає не чітко. 3 бали – ЗВО виявляє знання і розуміння основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає суттєві помилки і усвідомлює їх тільки після повторної вказівки викладача. Викладає матеріал не послідовно. Відповіді на уточнюючі запитання дає не одразу, не впевнено та не чітко. На додаткові питання викладача не відповідає, або відповідає дуже поверхово. 2 бали – ЗВО у відповіді припускається грубих помилок і не

	виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача; поверхово орієнтується в питанні та темі, яка обговорюється на семінарському занятті. 1 бал – ЗВО намагається відтворити зміст матеріалу, однак взагалі не розуміє його змісту. 0 балів отримує ЗВО, який відмовляється відповідати на запитання.
Умови допуску до підсумкового контролю	До підсумкового семестрового контролю допускаються ЗВО, які виконали всі обов'язкові види робіт та мають підсумкову оцінку від 20 балів і більше. У випадку, якщо ЗВО протягом семестру не виконав у повному обсязі передбачених робочою програмою навчальної дисципліни всіх видів навчальної роботи, має більше 30% пропусків навчальних занять (без поважних причин) від загального обсягу аудиторних годин відповідної навчальної дисципліни або не набрав мінімально необхідну кількість балів (тобто кількість балів, яка сумарно з максимально можливою кількістю балів, які ЗВО може отримати під час семестрового контролю не дозволить отримати підсумкову оцінку «задовільно – Е, 60 балів»), (20 балів), то він не допускається до складання диференційованого заліку під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість. На ліквідацію академічної заборгованості вноситься весь обсяг теоретичного матеріалу, що передбачений робочою програмою навчальної дисципліни. Академічна заборгованість повинна бути ліквідована до атестації здобувача вищої освіти, а у випадку коли заборгованість виникла з дисципліни, знання, уміння та навички з якої, відповідно до структурно-логічної схеми підготовки фахівця, потрібні для вивчення навчальних дисциплін наступного семестру, то така заборгованість повинна бути ліквідована до початку нового семестру. Академічна заборгованість ліквідується здобувачами вищої освіти протягом наступних семестрів згідно з розкладами ліквідації академзаборгованості, що затверджуються директором ННІ за поданням відповідних кафедр. Результати ліквідації академзаборгованості відображаються в ліквідаційній відомості успішності.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю		Кількість балів
Змістовий модуль 1. Предмет курсу «Релігієзнавство»		0...12
1	Робота на 1-му семінарському (практичному) занятті	0...6
2	Робота на 2-му семінарському (практичному) занятті	0...6
Змістовий модуль 2. Ранні та етнонаціональні релігії		0...12
1	Робота на 3-му семінарському (практичному) занятті	0...6
2	Робота на 4-му семінарському (практичному) занятті	0...6
Змістовий модуль 3. Світові релігії		0...18
1	Робота на 5-му семінарському (практичному) занятті	0...6
2	Робота на 6-му семінарському (практичному) занятті	0...6
3	Робота на 7-му семінарському (практичному) занятті	0...6
Змістовий модуль 4. Сучасні нетрадиційні культури і неорелігії		0...6
2	Робота на 8-му семінарському (практичному) занятті	0...6

Змістовий модуль 5. Релігії в Україні		0...12
1	Робота на 9-му семінарському (практичному) занятті	0...6
2	Робота на 10-му семінарському (практичному) занятті	0...6
Усього поточний і проміжний модульний контроль		0...60
Семестровий контроль (диференційований залік)		0...40
Разом		0...100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (диференційований залік)	
		для екзамену (диференційованого заліку), курсового проєкту (роботи), практики, атестації	для заліку
90-100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
66-74	D (задовільно)	задовільно	
60-65	E (достатньо)		
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

9. Обладнання та програмне забезпечення. Для проведення лекційних та семінарських (практичних) занять можуть використовуватися мультимедійний проектор, ноутбук, система відеоконференцзв'язку Microsoft Teams (для дистанційного або змішаного навчання), навчальна платформа Moodle.

10. Політики курсу.

У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані лабораторні роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів (20), він не допускається до складання диференційованого заліку під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому [«Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Повторне складання заліку з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. У випадку повторного складання диференційованого заліку всі набрані протягом семестру бали анулюються, а повторний залік складається у вигляді спілкування по питанням.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять у відповідності до затвердженого розкладу, а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл відповідно до [«Порядку надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення семінарських/практичних та лекційних занять – відповіді на запитання викладача (як один з елементів поточного контролю), задавання питань для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань. Консультації відбуваються в аудиторіях університету у відповідності до

затвердженого розкладу або ж особистих чи групових консультацій (через вбудований форум) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка». За об'єктивних причин (наприклад, карантин, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись дистанційно за погодженням із деканатом та викладачем, що читає курс.

Політика користування ноутбуками / смартфонами

Прохання до здобувачів тримати смартфони переведеними у беззвучний режим протягом лекційних та семінарських (практичних) занять, так як дзвінки, переписки та спілкування у соціальних мережах відволікають від проведення занять як викладача, так й інших здобувачів. Ноутбуки, планшети та смартфони не можуть використовуватися в аудиторіях під час занять та під час проведення підсумкового контролю (за виключенням проходження тестового контролю в системі Moodle).

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачів вищої освіти за курсом їм можуть нараховуватися додаткові бали – до 15 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види позанавчальної діяльності, за якими здобувачі вищої освіти заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проектах, наукові дослідження, тези, участь у науково-практичних конференціях, винаходи, патенти, авторські свідоцтва за напрямами курсу.

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу (принципи описані у [Кодексі академічної доброчесності НУ «Чернігівська політехніка»](#)). Списування під час проміжного та підсумкового контролів, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти, а також результати навчання у неформальній та/або інформальній освіті, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до положення [«Порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка»](#)». Визнання результатів навчання у неформальній освіті розповсюджується на окремі змістові модулі (теми) навчальної дисципліни.

11. Рекомендована література.

Основна.

1. Віллем, Жан-Поль. Європа та релігії. Ставки XXI-го століття / Пер. з фр. Київ : Дух і літера, 2023. 331 с.
2. Іслам. Словник-довідник / І. В. Васильєва, К. О. Гололобова, Т. Г. Горбаченко, М. В. Лубська, В. І. Лубський, Т. І. Лубська. Київ : Центр учбової літератури, 2025. 840 с.
3. Історія релігії в Україні : в 10 т. / Редкол.: А. Колодний (голова) та ін. За ред. Б. Лобовика. Київ : Український Центр духовної культури, 1996-2011. 384 с.
4. Особливості релігійного і церковно-релігійного самовизначення громадян України: тенденції 2000–2020 рр. Київ : Центр Разумкова, 2020. 110 с. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_religiya.pdf
5. Релігієзнавство : навчальний посібник / За ред. В. Л. Петрушенка та О. П. Петрушенка. Вид. друге, стереотипне. Львів : «Новий Світ – 2000», 2024. 327 с.
6. Релігійні ідентичності в їх сутності і конфесійних вимірах: український контекст. Кол. монографія // за ред проф. А. Колодного, Л. Филипович, А. Арістової. Київ : УАР, 2021. 348 с.
7. Тейлор Ч. Секулярна доба. Ч. I-II. Київ : Дух і Літера, 2019-2020. 428 с. Україна поліконфесійна : Монографія за ред. А. Колодного і П. Павленка. Київ, 2021. 391 с.

8. Українське християнство в цифровому світі: виклики та перспективи / за ред. А. Смирнова. Острого: Видавництво НУ «Острозька академія», 2022. 286 с.
9. Bredly, James E., Muller, Richard A. Church History: An Introduction to Research Methods and Resources. Second edition. William B. Eerdmans Publishing. 2016. 274 p.
10. King, R. (ed.) Religion, Theory, Critique: Classic and Contemporary Approaches and Methodologies. New York: Columbia University Press, 2017. 301 p.
11. Mary Pat Fisher, Robin Rinehart. Living Religions. (Chapters: Buddhism, Christianity, Islam) Tenth Edition. Pearson, 2017. 304 p.
12. Stausberg, M. and Engler, S. (eds) (2017) The Oxford Handbook of the Study of Religion. 1st edition. Oxford: Oxford University Press.
13. Yakubovych Mykhaylo. Islam and Muslims in Contemporary Ukraine: Common Backgrounds, Different Images. Religion, State and Society Volume 38, 2010. Issue 3: Aspects of Religion in Ukraine Today <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09637494.2010.499287>

Допоміжна.

1. Грушевський, Михайло. З історії релігійної думки на Україні (репринтне видання). Київ : Центр учбової літератури, 2025. 194 с.
2. Діксон, Томас, Шапіро, Адам. Оксфордське коротке введення. Наука і релігія / Пер. З англ. Василь Тадеев. Київ : Богдан, 2024. 272 с.
3. Дробот М. Церковна політична історія Римських пап. В 3-х книгах. Київ, 2019-2020.
4. Звіт про мережу релігійних організацій в Україні станом на 1 січня 2020 р. // Єдиний державний веб-портал відкритих даних. URL: <https://data.gov.ua/dataset/db82faf8-3c30-4b47-95a6-15b2c0cc5ece/resource/1fc2bcd-bf0a5-4d2f-bbd2-e666498a738c>
5. Кондратик Л. Й. Громадянська релігія України : Монографія. Київ-Луцьк, 2020.
6. Національна безпека і оборона. Матеріали щорічного опитування. 2004-2021. Київ : УЦЕПД ім. О. Разумкова.
7. Релігійні ідентичності в їх сутності і конфесійних виявах: український контекст / За ред. А. Колодного, Л. Филипович, А. Арістової. Київ : Українська асоціація релігієзнавців, 2021. 348 с.
8. Спіноза, Бенедикт. Теологічно-політичний трактат. Харків : Фоліо, 2025. 416 с.
9. Соціально-філософські проблеми модернізації українського суспільства з перспективи європейських цінностей : монографія / авт. кол. Єрмоленко, А., Бауман, Ю., Шамрай, В., Гергун, А., Кірюхін, Д., Лазоренко, О., Надольний, М., Нечипоренко, В., Фінько, А., Щербак, С. Київ : Науково-виробниче підприємство «Видавництво «Наукова Думка» НАН України», 2021. 440 с.
10. Україна. 30 років незалежності. Стислий довідник / За ред. д. і. н., проф. Киридон А. М. Київ : Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво», 2021. 536 с.
11. Українське православ'я в еkleзіологічному, політичному та культурному вимірах / За заг. ред. О. Сагана. Київ : Інституту філософії НАН України, 2020. 86 с.
12. Українській унійності – 425. Збірка за ред. А. Колодного і П. Павленка. Київ, 2021.
13. Шепетяк Л. Історія релігій. В 3-х тт. Жовква: Місіонер, 2019-2020.
14. Mazlish B. Civilization and its contents. Stanford, California: Stanford University Press, 2004. 188 p.
15. Flood, G. (1999) Beyond Phenomenology: Rethinking the Study of Religion. London ; New York: Continuum.
16. Hinnells, J. (ed.) (2009) The Routledge Companion to the Study of Religion. 2nd edition. London ; New York: Routledge.
17. Momen, M. (2009) Understanding religion : a thematic approach. Oxford, England : Oneworld. Available at: <http://archive.org/details/understandingrel0000mome>

Інформаційні ресурси.

1. Система дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка». URL: <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=8674>
2. Електронний архів НУ «Чернігівська політехніка» (IRChNUT). URL: http://library2.stu.cn.ua/resursi_biblioteki/elektronnij_arhiv_chntu/
3. Національна бібліотека України імені Вернадського. URL: www.nbuv.gov.ua
4. Офіційний сайт Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України. URL: <http://www.filosof.com.ua/publik.htm>
5. Перелік основних тематичних ресурсів з філософії у комп'ютерній мережі INTERNET. URL: <http://www.philosophy.ua>
6. Додаткові філософські ресурси комп'ютерної мережі INTERNET. URL: <http://www.epistemelinks.com/link/PhiLink.html>
7. Філософська думка. Український науково-теоретичний часопис. URL: <http://journal.philosophy.ua>

